

Posamezna številka 6 vinarjev

JUTRO izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 3. uri, ob ponedeljkih ob 10. uri. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnih mestih K 1-20, s dostavo na dom K 1-30; s pošto dodatno K 30—, polletno K 10—, četletno K 5—, mesečno K 1-70. Za inšpektorstvo celotno K 30—. Telefon številka 303.

JUTRO

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev

Uredništvo in upravnništvo je v Franciskanski ulici 8. Dopolni se pošiljajo uredništvu, naročnina upravnštva. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. Za oglaševanje se plača: peti vrsta 15 v, osmi vrsta 10 v, deveta vrsta 8 v. Pri večkratnem oglaševanju popust. Za odgovor je priložiti ramko. Telefon številka 303.

Za svobodo kolportaze.

Avstrija ima zelo zastarelo, nemo- deren tiskovni zakon, ki nikakor ne odgovarja času, v katerem živimo in ko se vse sosednje države lahko po- našajo s takimi tiskovnimi zakoni, o katerih mi niti sanjati ne smemo.

To so že zdavnaj sprevrli tudi merodajni faktori, ki so sicer zelo konzervativni in ki gotovo niso prija- telji tiska sploh, slobodnega tiska pa najmanj, ali od tega, da se potreba kakih reforme sprevrli in do izvršitve reforme je v Avstriji navadno zelo dolga pot.

Koliko let se nahaja predloga o reformi tiskovnega zakona še v po- sebnem odseku in vendar se naha- jajo danes v tem vprašanju skoraj na onem mestu, na katerem smo se na- hajali takrat, ko je tiskovni odsek začel študirati reformo! Odsek se je redkokada sestajal, debate so bile prazne, ali dolge in zadeva se je za- vlačevala od meseca do meseca, od leta do leta in ko že vse sosednje države imele časuprimerne tiskovne zakone, se v Avstriji nihče ni briga- la za reformo zastarelega tiskovnega za- kona.

Tudi sedaj, v novem parlamentu, se je sestavljal tiskovni odsek, katerega predsednik je tudi sedaj dalmatinski konzervativni poslanec dr. Ivčević, ki menda ni poseben prijatelj reforme tiskovnega zakona. Sicer pa v sedanjih političnih in parlamentarnih situaciji niti misliti ni na skorajšnjo rešitev pred- misli ni na skorajšnjo rešitev pred- misli ni na skorajšnjo rešitev pred- misli ni na skorajšnjo rešitev pred-

Z ozirom na dejstvo, da bo po- svetovanje in sklepanje vladne pred- loge o reformi tiskovnega zakona tra- jalo dolgo časa in z ozirom na stališče slovenskih klerikalcev, ki ne puste nobene predloge brez prvega čitanja v odsek, je verjetno, da je urednišče- nje tiskovne reforme še precej daleč. Svo- bodna kolportaza je vpeljana že v vseh državah, tudi v Rusiji in Turčiji, samo v Avstriji ne, kar jako malo soglašajo s splošno volilno pravico. Vse časnikarske organizacije so se že to- likokrat izrekle za vpeljavo svobodne kolportaze, kot za glavni pogoj za na- predek in razvoj časopisja; dejstvo je tudi, da v večjih mestih takorekoč že obstoji kolportaza, kar gledajo oblasti mirno, iz česar se more sklepati, da treba za vpeljavo popolne kolportaze le sankcionirano dovoljenje. Za to je nujno potrebno, da se pred rešitvijo tiskovne reforme reši vprašanje svobod- ne kolportaze. Za to Vas prosim, da skličete nemudoma tiskovni odsek, ki naj sklene iniciativni predlog glede vpeljave svobodne kolportaze.

Poslanec Breiter je ob enem predložil načrt predloga, da odsek čim prej reši to vprašanje. V parla- mentu se o tem Breiterjevemu načrtu rodi jako ugodno in upanje je, da se vprašanje glede svobodne kolportaze

reši v najkrajšem času, kar bi bila res skrajna potreba.

Tiskovni odsek se snide še te dni v svrhu posvetovanja o Breiter- jem predlogu. Razpoloženje med poslanci je precej ugodno, ker neka- teri se bodo za predlog odločno zav- zeli — posebno socijalno demokratični poslanci — ugovarjati se pa ne bodo upali niti oni, ki so morda sicer na- sprotniki proste kolportaze, ker ne bodo hoteli očitno pokazati svojih reakcionarnih stremeljenj.

Zato je lahko verjetno, da do- bimo z novim letom tudi v Avstriji prosto kolportazo, ki jo ima že Rusija in vse balkanske države — celo Tur- čija.

Seveda, s tem še ni doseženo vse, ali že s prosto kolportazo bo časo- pisju, posebno dnevnemu tisku, veliko pomagano; tisk se razvije potem tudi pri nas tako, kot se je že razvil drugod, on postane res moč, s katero bo vsakdo moral računati. Pri prosti kolportazi prodre časopisje v najširše ljudske sloje, ki se bodo potem bolj zanimali za javna vprašanja, kar je posebno pri splošni in enaki volilni pravici zelo potrebno in brez proste kolportaze je splošna volilna pravica, še bolj pa volilna dolžnost zelo po- manjkljiva in zato se je res čuditi onim strankam, ki so se z vso vnemo pehale za splošno volilno pravico, na- sprotnjejo pa prosti kolportazi. Te stranke s tem dokazujejo, da računajo samo na zabite ljudi, ki bodo volili na komando.

Iz slovenskih krajev.

Iz Semiča. V nedeljo 22. t. m. smo imeli čast videti Derviša Jarca, ki je prišel vezat otrobe. Hvalil se je kakor kak ruski Jajteles. Pripovedoval je, kaj je vse storil za Belokrajino in kaj vse dosegel v parlamentu, rekoč: „Prišel sem v Vašo sredo kakor sem obljubil, ko sem kandidiral v državni zbor. Zasigural sem Vam železnico, preskrbel, da dobite povečan vodovod, ceste itd.“ Seveda! po klerikalni kor- tarski navadi je hvalil tudi klerikalne časopise, Udrihal je po „Jutru“, „Na- rodu“, „Slov. Domu“ in po njih do- pisnikih ter po prav eseleški navadi preklinjal. Spravil se je tudi nad urad- niki in povdarjal, da so uradniki najhujši nasprotniki kmetov. V prvi vrsti se je obregnil ob črnomeljske in metliške liberalce, češ, da so ti naj- bolj nevarni Belokrajini. Gospodine Jarc! Čemu nam kažete luno v vodi, ko vendar pozna vsak Vas in Vaše lumparije. Mi že sami vemo, kdo se je trudil za belokranjsko železnico, kdo za povečanje vodovoda! Ali ni bil to bivši glavar g. Župnek? Čemu se šopirite s tujim perjem kakor sraka? S shodom niste prav nič do- segli, čeprav ste govorili, da je že cela semiška fara v taboru Ezelesa, samo da so nekateri še obsedeni z liberalnim duhom. In ravno ti Vam bodo delali še hude preglavice. — Na svidenje pri prihodnjih volitvah.

Iz Rožnega dola. Zadnjič je „Jutro“ kritiziralo Lončariča, ki je prevzel delo pri vodovodu. Prišlo je nekoliko delavcev, še več pa barakar-jev. Delo prav nič ne napreduje, kar je že navada pri klerikalnih podjetni-kih. Seveda se temu tudi ni čuditi! Lončarič plača delavce po 260—3 K in s tem denarjem naj delavec izhaja pri sedanjih draginjah. Zahtevali so sicer zvišanje, a Lončarič je zahtevo odlo-čno odklonil. Zato je že več kot po-lovica delavcev odšlo s trebuchom za kruhom. Lončarič! naprej z delom. — Več prizadetih.

Iz Verčič. Drago „Jutro“! Zopet moram poročati o kočevskih kulturo- noscih. Dne 12. t. m. se je vršilo bla- goslovljenje tukajšnjega šulterajnskega foglovža. To so letali po vasi razni apostoli, da bi vlovili slovensko deco za svojo nemško šolo. A glej šmenta. Vse je kazalo hrbet, samo naš župnik ne in pa znani Mauser in Černe. Ti so namreč razobesili velikanske frank- furtarice. Toda vrnimo se k blago- slovljenju šole. Dosedaj smo vedeli, da župnik ni posebno naroden, a da je izdajica, tega pa še nismo mislili. Pustil je pri maši prepevati celo sa- monemške pesmi, kar se za časa Er- kerjevega župnikovanja nikdar ne bi godilo. Milo se nam je storilo, ko smo čuli v slovenski cerkvi nemške pesmi. Po maši se je vršilo blagoslovljenje šole, kamor so šli vsi hajloveci, na čelu jim Rom in mlekozobni učitelj iz Koprivnika Maks Tschinkel. Sled- nji je govoril v kočevskem jeziku in povdarjal, da so Nemci dosegli že zdavnaj zaželjeni cilj. Naglašal je tudi, da stoji vse na strani Nemcev celo župnik, vsled česar ne more razumeti, zakaj nasprotujejo šoli ravno kmetje, ki jo potrebuje. Maks! ti se zelo motiš. Maks! je končal svoj govor s tem, da je vzdignil nekega dečka in se zadril: „Es lebe der deutsche Schulverein“. (Naj živi nemškutarski šulterajnski). Nemškutariji so nato tulili pesem „Die Wacht am Rhein“, ter kričali, kakor bi bili divji. S tem je bila cela slavnost pri kraju. Gospod Rom in Tschinkel! le bodita pomir- jena. Saj ne bo šlo tako gladko po Vaši volji, čeprav imate Mauserja in Lojzo. Malo je slovenskih kmetov, pa nikdar ne pošljejo svojih otrok v nemško šolo. — Zavednež.

Iz Škofjeloke. Klerikalni petelin „Fešk“ je zopet začel peti. Mislil smo, da bo sedaj za vedno utihnil, ko je našel samico, a „stara navada je že- lezna srjaka“, pravijo ljudje. Že zopet so se mu začeli oglašati stari nagoni, da namreč ne pusti ponoči ljudi v miru. Kjerkoli zavoha kako osebo žens-kega spola, že mu ne da srce miru, da ne bi s svojim kričanjem označil svoje ljubezni do Evinih hčera. Se li to spodobijo za oženjenega, da dela po- noči kravale po ulicah, da razgraja tam kakor kaka besna žival! Kaj ta-kega seveda ne vidi klerikalni pod- repnik Krmc, „Feškov“ najboljši prija- telj, kajti pri „Fešku“ se ga človek lahko večkrat, četudi v službi nadstraž- nika, zastonj nasrka, kaj ne g. Krmc!

Naša današnja slika kaže prizore iz vojaških vaj regularnih kitajskih čet. Vojaško izobrazbo v evropskem smislu dajejo kitajskemu vojaštvu angleški, nemški in japonski instruktorji. Kitajske čete imajo ta veliki nedostatek, ki se je tudi pokazal pri zadnji vstaji, da je vojaštvo v posameznih pokrajinah odvisno od podkraljev, ki ga pa več ali manj zanemarjajo.

No, skrbeti hočemo, da pridejo vse stvari, katere uganja ta loški nadstraž- nik, na pristojno mesto in da dobi dotičnik pošteno brco, ker grehi, ka-tere ima ta človek na vesti so neod- pustljivi in le čudimo se, da je loški občinski svet tako mirno gledal nje- gove vse dosedaj počete hudobije.

V odgovor.

Človek res ne ve, kaj si naj misli o črtici v Narodovem podlistu z dne 26. t. m., kjer piše neki g. S. o smrti na odru.

Pri čitanju prvih dveh odstavkov, ki sta pisana z nekim humorjem, sem se prav zabaval, in ko bi bila vsa črtica takšna, bi jo pustil iti nemoteno svojo pot. Toda v treh naslednjih od- stavkih hoče biti g. S. nakrat resen, dasi zaide tu in tam zopet v banalno in neumestno dovptnost. V teh od- stavkih trdi stvari, ki mu odrekajo vsak estetični čut za gotova vprašanja, tičoča se vnanosti oderske umetnosti. Občin- stvo, ki je čitalo to črtico, bi torej moglo dobiti o teh gledaliških stvareh, katerih se dotika gospod podlistkar, čisto napačna mnenja in naziranja, in zato smatram za svojo dolžnost, da na to črtico reagiram.

Izlučil bom torej onih par resnih misli, ki so zašle v banalno dovptno družbo, in bom nanje odgovarjal, ne oziraje se na njih nevedno spremstvo, da popravim, kar je gospod podlistkar na značju igralcev in na njih umet- nosti pokvaril.

Če trdi g. S., da igralec komaj čaka konca svoje vloge, ker se mu mudi „k večerji“, ali pa če trdi, da je

smrt na odru pri igralcih priljubljena zato, ker so take vloge vedno prav „hvaležne“, mora imeti o igralcih pač jako slabo mnenje. Govori, kakor da so igralci čisto navadni egoisti, ki ni- majo nič drugega v mislih, ko večerjo in aplavz. Takšne stvari bi se pri nas ne smele niti v šali izgovoriti v pod- listku dnevnika, ker ima občinstvo že samoobsebi o igalskem stanu preslabo in krivično mnenje. Seveda so tudi meje igralci elementi, ki ne spadajo v pošteno človeško družbo, in verjemite mi g. S., da bi se ves igalski stan teh ljudi prav rad iznebil, če bi bilo le mogoče. — Povejte rajši občinstvu, da so igralci ljudje, ki streme po vzvi- šenem cilju se poglobiti v svoje vloge in ustvarjati na odru kolikor mogoče verjetne ljudi, pogoditi njih značje in njih čustva in če treba, predčuti gledalcu z umetniško resničnostjo tudi zadnji in najkatsotrofalnejši proces v živ- ljenju človeka — umiranje.

Žalibože, da se udomačuje vse bolj navada, ki jo je vpeljal — hvala bogu — že precej premagani natura- lizem ..., antipatična navada, da umrli igralci ne sme oživeti in se za aplavz zahvaliti. Tako pravi g. S.

Ne, te „navade“, ki sploh ni na- vada, ni vpeljal naturalizem, ki je po mnenju g. S. že skoraj premagan, ki pa v resnici le še vedno bolj zmaga- je, temveč je to le neizogibna posledica estetičnega čuta v onem delu občinstva, ki ne prihaja v gledališče le se zabavati, temveč išče tu tudi umetnosti, torej estetični čut onega občinstva, kateremu igralec igra. — Nihče ne more tajiti, da je vpliv dogodkov na odru na občinstvo tem močnejši, čim večja je iluzija, in vsakdo uvideva, da je razdrt precejšnji del iluzije, če

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice.

Rez. zaklad nad 500.000 kron. Stanje hranilnih vlog 20 milijonov kron. Obrotnje hranilne vloge po čistih 4 1/2 %, brez odbitka rentnega davka.

LISTEK.

MICHEL ZEVACO:

Ljubimca beneška.

— Poslušajte me mirno, ker govorim tudi jaz mirno ... Torej — vojak niste bili, kljub svoji suknji. Mislil sem že tudi, da imate dušo razbojnika v svojih prsih; a to ni mogoče, kajti razbojnik bi me dil zaklal, vi pa si niste upali ... Vprašal sem se nazadnje, ali niste nemara berič? Toda videl sem, da se nižji od beriča, kajti berič bi me bil aretirati ali vsaj skušal are- tirati, roke pa mi ne bi bil podal.

— Satan! je zarjul Altieri. To je bila tvoja zadnja psovka.

Obenem je hotel vstati, da plane na Kandiana. Toda pre- den se je mogel ganiti, hitreje od misli, ga je prijel Roland za roke in ga pritisnil nazaj na stol, da je sedel kakor v želez- nih kleščah.

Počasi ga je izpustil.

— Rekel sem vam, da poslušajte mirno, je povzel. Saj bom kmalu gotov. Torej, vitez niste bili, razbojnik tudi ne, berič tudi ne. In to, kar ste storili nočjo, ta napad štirih na enega, mi dokazuje, z vso jasnostjo, da se nisem motil, ko sem vas po treznem preudarku postavil med strahopetce.

Altieri se je kar stresel ob tej psovki, ni pa poizkusil no- vega napada.

Samo odgovoril je, z glasom, ki je drhtel od gneva: — Strahopetec ste vi, ki ste tukaj močnejši!

Roland je skomizgnil.

— Saj sva sama v tej sobi; vi imate bodalo v roki, jaz pa ne; moje tiči tam zunaj v srcu vašega prijatelja Ka- strucija.

Tako govoreč je Roland prekrizal roke.

Altieri je vstal, trepetaje, bled kakor mrtvec, in dvignil roko.

Rolandovo življenje je viselo na lasu.

Toda on se ni ganil; z mrzlim zaničevanjem je zrl Altieriju v obraz.

Generalni kapitan je nenadoma besno zalučal bodalo od sebe.

— Saj sem vedel, da si ne boste upali. Bojite se.

— Lažeš! je zarenčal generalni kapitan.

— Bojite se. Zavedate se, da če me zabodete, ne uidete

mojemu tovarišu.

— Satan! je zarjul Altieri.

— To je vse, kar sem vam hotel povedati, Altieri: vi niste

navaden strahopetec, nego živa, vtelesna strahopetnost sama.

Ravnal bom torej z vami, kakor se ravna s strahopetci, ki se

jih pošten človek niti ne dotakne, kaj šele, da bi jih ubijal.

Imam vas v svoji oblasti: idite, Altieri, darujem vam življenje.

— Tega se boste kesali, je viknil Altieri.

— Ne, kajti vi ste strahopetec; ničesar ne morete proti

meni; najsi imate še toliko svobode, niti jutri, niti čez mesec,

niti čez leto dni se ne boste upali meriti se z menoj, ker ste bo- jazljivi. Idite Altieri; ne bom se vznemirjal zaradi vas v bodoče,

kakor se nisem vznemirjal doslej; vi ne eksistirate, vi ste stra- hopetec ... Idite, idite.

Roland je odprl vrata.

Videl je Skalabrino, ki je čakal, in mu dejal:

— Pusti to človeško kunjovo ven; ne, Skalabrino, niti kjofute

mu ne daš.

— Pusti strahopetca, pomiloščam ga.

Altieri je sopes s težavo.

Obilen znoj mu je curjal po čelu.

Živci so mu trepetali v krčih skrajne besnosti.

Zdaj je poznal sramoto vseh sramot.

Obrnil se je proti vratom, opotekaje se, oči zalite s krvjo;

in se sukal okrog trupa Kastrucija in Giberta; nato se je umak- nil z očividno grozo.

— Vidiš, Skalabrino, je dejal Roland, da si ne upa stopiti

čez trupli teh dveh mož, ki sta bila dvojce zveri, a ne straho- petca.

— Vidiš, tako strahopeten je, da ne more prenesti pogleda

na smrt. Kaj vendar čaka, da ne odide, ko mu darujem

življenje.

Altieri je hrpavo zarjul.

V brezumnem skoku je planil preko trupel.

Trenotek nato je bil na vrtu.

Roland je šel za njim.

Spremljal ga je do vrat.

In ko je stopil generalni kapitan čez prag, je rekel

Roland.

— Ne zapiraj, ne zaklepaj, Skalabrino; pusti vsa vrata od- klenjena. Vsaka opreznost proti strahopetcu bi bila sramotna.

— Pusti ga ... Darujem mu življenje.

Altieri je zbežal, sramoten pijan, slep od gneva in tako

pobit, tako drhteč, da je spotoma vzkriknil od groze in vprašal

samega sebe:

— Oh, ali sem res postal strahopetec!

XXVII.

Dandolov beg.

Od dneva, ko je Peter Aretino prinesal portret Rolanda

Kandiana v palačo Altieri, je živel Leonorin oče še bolj samo-

tarsko kakor prej.

Čutil je, da je pretrgana vsaka vez med hčerjo in med

njim in da je na vekomaj uničena otroška ljubezen Leonore.

Tudi v njem samem so bili odnehali vsi močni nagibi, ki

so ga prej podpirali in ga storili zločinca.

Nič več častihlepa.

Benetke so ga navdajale z mrznjo in grozo.

Mislil je le na to, kako bi preživel ostanek svojega živ-

ljenja v kakem skitem kotičku, kjer bi pozabil preteklost in vse

drugo, tudi lastno hčer in lastno ime, ime Dandolov, ki ga je

tiščalo k tlom s svojo starodavno veličino.

Bližanje dogodkov, ki se jih je bal, ga je navdajalo s tre-

petom. Zarota, kateri je prej sam pripadal, je bila pripravljena,

da izbruhne; Altieri bo brezdomno kmalu dož, in hči bo pre-

bivala v doževski palači.

Kaj bo z njim, ko napoči vse to!

Praznosta lastnega življenja se mu je zdela podobna brez-

dnu, ki ga z ničimer ni mogoče zasuti.

Včasih si je prigovarjal, da pride sčasoma do sprave med

njim in Leonoro.

(Daje.)

prihajajo igralci po končanem dejanju se priklanjat, in to s prijaznim, hvaležnostmi polnim nasmehom okrog ust, pa še na odprti sceni, v kateri se je odigral ravnokar kos življenja, ki nima v resnici s posameznimi igralci kot igralci prav nič skupnega. Dokler sem na odru, nota bene sredi scenerije, nisem in ne smem biti igralec I., ne zase in ne občinstvo, temveč samo ena in ista oseba, kot katera nastopam v drami in vsakdo uvideva, da je skrajno nesmiselno, da se priklanjajo osebe, katere pisatelj v svoji drami riše, občinstvu takorekoč iz hvaležnosti, da so smeje zbrano publiko pretrpeti svoje duševne in telesne muke. Igralec I. sem zopet lahko šele izven odra in gledališča, ko je predstava že končana, ko sem že odsminkan in imam zopet svojo vsakdanjo obleko na sebi. Šele sedaj bi se smel občinstvu zahvaliti osebno, če se to noče zadovoljiti z ono tiho hvaležnostjo, ki je skrita globoko v srcu igralca.

Iz estetičnega stališča ni torej obsojda vredno samo to, da se pridejo priklanjat na odru „umrla“, temveč je sploh vsako priklanjanje neumestno. Seveda pride tu v poštev pred vsem drama, kajti opera in opereta motita s svojo nenaravnostjo že sami ob sebi toliko gledalčevu iluzijo, da je samo tiha in nevidna hvaležnost sodelujočih ne more več rešiti. Sicer pa opera in opereta niti ne računata na iluzijo, ker je ne potrebujejo. V operah si žele iluzije samo oni ljudje, ki ne zahajajo k njim radi go d b e, temveč radi de j a n j a, ki se jim pa razvije tu vse prepočas. Takšni ljudje se opere tudi kmalu naveličajo, kajti opera ni knjiga, katero lahko odpreš na zadnji strani, da pogledaš, ali sta se dobila ali ne.

Toda kako opomoti temu nedostatku, ki leži v priklanjaju igralcev, kot izrazu njih hvaležnosti za aplavz občinstva. Da bi se občinstvo zadovoljilo s tiho, nevidno hvaležnostjo igralcev, tega si ne drznem upati. Publika je velik egoist, ter hoče ravnokotno plačila za svoj aplavz, kakor je poplačala igralca za užitek, katerega ji je nudil s svojo umetnostjo. Aplavz je pa potreben in iz fiziološkega stališča skoraj da neizogiben.

Čuvstva, ki so v nas silijo na dan in hočejo, da jih izražamo tudi na zunaj. Veselja, žalost, jeza, navdušenje itd., vsa ta čuvstva izražamo tudi na zunaj bodisi s smehom, z jokom, z rentenjem, vpitjem ali s čem si že bode. In tako je tudi občinstvu neizogibna potreba (vsaj pri narodnih nam podobnega značaja in temperamenta), da izraža svoje zadovoljstvo in navdušenje s ploskanjem. Aplavz je pa tudi jako praktična kritika, ne le za igralca, temveč tudi za ravnateljstvo in režiserja. Ravnateljstvo ima s tem merilo za vrednost svojega ensembela, režiser o dobroti svoje režije, igralec pa o vplivu svoje igre. Aplavz je igralcu vedno večjega pomena kot kritika, ki je na vse zadnje vendar le samo mnenje posameznikov.

Aplavz je tu, in ne bi ga radi odpravili, če bi ga tudi mogli. Občinstvo hoče od igralcev izraza hvaležnosti. Kaj torej početi? V gledališčih, kjer se že ravna po edino pravilnem principu, da ne sme režiser v igri, ki jo režira, nastopiti v nobeni vlogi, najmanj pa v glavni, napravijo to lahko tako, da se pride zahvaliti režiseru v imenu vseh: v pisateljevem, v svojem imenu in v imenu igralcev. — Pri nas torej to ni mogoče.

Vem pa za kompromisni izhod, katerega bi se mogli pri nas poslužiti. Igralec I. je oseba A, ki jo ima predstavljati, samo tedaj in samo tako dolgo, dokler se giblje in ostaja v okolici, v katero ga je postavil pisatelj. Kakor hitro pa stopi igralec izza tega

okvira, je on sam, in kot tak se more in se sme priti občinstvu zahvaljevat. Treba bi bilo torej vpe l j a t i n a v a d o, da bi se spu š č a l p o v s a k e m d e j a n j u v e d n o o n i m e d d e j a n s k i m z a s t o r, k i o m o g o č u j e i g r a l c e m, d a s e p r i d e j o p r i k l a n j a t p r e d n j e g a. Na ta način ostane scenerija, v kateri se je ravnokar odigral kos življenja, ki nima z igralci kot igralci nič skupnega, občinstvu zakrita, in iluzija ne trpi toliko, ko sicer.

A tudi dokler se priklanjamo na sceni, bi se storilo lahko marsikaj, kar bi bilo iluziji v prid. Predvsem bi moral izginiti z igralčevega obraza, dokler se priklanja na sceni, oni prijazni, hvaležnosti polni nasmejljaj, ki bje največkrat značaja in duševnemu življenju dotičnega človeka, ki ga ima predstavljati, v obraz. Potem bi naj o t a j a l i g r a l e c, k a d a r s e p r i k l a n j a n a o d p r t i s c e n i, l e p o d i s k r e t n o v o z a d j u, m i r n o s t o j e č n a e n e m i n i s t e m m e s t u, b r e z v s e h p l e s n i h p r i k l o n o v i n p o v s e m g l e d a l i š č u š v i g a j o č i h p o g l e d o v. — D i s k r e t n a s k r o m n o s t j e p r i p r i k l a n j a n j u k o t i z r a z h v a l e ž n o s t i i g r a l c u š e, p o s e b n o z a t o p r i p o r o č a t i, k e r n i k i d a r z a s l u g a s a m o n j e g o v e u m e t n o s t i, č e s o d o g o d k i, k i s o s e o d i g r a l i r a v n o k a r n a o d r u, v p l i v a l i n a o b č i n s t v o. D r a m e n i s o z a t o t u, d a p o m o r e j o u m o t v o r u d r a m a t i č n e g a p i s a t e l j a d o v e l j a v e i n u s p e h a. D a s i j e u s t v a r j a j o č i u m e t n i k, j e i g r a l e c n a v s e z a d n j e v e n d a r l e s a m o s r e d s t v o, k i s e g a p o s l u ž u j e p i s a t e l j v s v r h o v p r i z o r i t i s v o j i h d r a m. T a k o. T o l i k o o t e m.

O onem odstavku imenovane črtice, v katerem govori G. S. o igralčevih zmožnostih v trenutkih umiranja na odru, se pa ne splača govoriti, in niti mogoče ni nanj reagovati, ker je ves ta odstavek velika kolobocija. G. S. sam ni vedel, kaj da je napisal. Pravi, da umiran je na odru ni težko, vendar je treba k temu talenta, da si tudi ne posebno talentovanim posreči — blaznost.

Ker sem ravno pri blaznosti, priporočam gospodu podlistkarju in vsem drugim, ki se zanimajo za takšna vprašanja, knjigo „Meine Hamburgische Dramaturgie“, ki jo je spisal ravnatelj dunajskega dvornega gledališča in kjer govori v precej dolgem odstavku tudi o temi „Wahnsinn auf der Bühne“.

Nadalje govori G. S. o neki „kontrolni“ občinstva, ko opazuje igralca, ki predstavlja umirajočega, blaznika, pijanca itd. Tu vlačijo gospod podlistkar naturalizem za las na oder, če misli, da je naloga igralčeve umetnosti, v takšnih slučajih kopirati natančno naravo. Na odru naj se nam kaže umetniška resničnost ne pa kopiranje absolutne resnice.

Milan Skrbinšek.

Sijajna napredna zmaga v Zgornji Šiški.

Po hudem boju je v Zgornji Šiški pri včerajšnjih občinskih volitvah zmaga koalicijska lista nar. naprednih pristavev in soc. demokratov, in sicer s prav velikimi večinami. V I. razredu ima koalicijska lista 16 glasov večine, v II. razredu 70 glasov večine, v III. razredu pa nad 100 glasov večine nad klerikalno listo. Klerikalci so si bili zmage popolnoma svesti v vseh treh razredih, zato je ta napredna zmaga za klerikalce tem občutnejši poraz. Klerikalci so tudi mislili, da bodo vendar narodno-napredni in socialno-demokratski volilci nastopili ločeno. Ali ti so dobro vedeli, da bi s tem samo omogočili klerikalno zmago in zato so šli proti skupnemu sovražniku

skupno — roko v roki. To je sedaj, ko je merodajna relativna in ne absolutna večina, tudi edino pravilno. — Pri zadnjih občinskih volitvah v Zgornji Šiški je neki napredni volilec nesel po cesti dve zastavi; slovensko trobojnico je dvigal kvišku, črno klerikalno zastavo pa je vlekel po tleh. In župnik Zabret iz Št. Vida je dejal: Pri teh volitvah bo pa ravno narobe, slovenska trobojnica se bo vlekla po tleh, naša črna pa se bo dvigala kvišku. No, to prerokovanje se ni uresničilo, zato slava zavednim zgornjšiškim volilcem iz narodno-napredne in socialno-demokratske stranke!

DNEVNE VESTI.

Birokratične prisme. Že večkrat smo opozorili na pisavo naših slovenskih uličnih imen v ljubljanskem uradnem listu, pa gospodje imajo najbrže tako trde glave, da ne spoznajo, da je njih pisava ljubljanskih uličnih imen — deloma nemška, deloma slovenska — birokratična pismodarja in nič drugega. V predvčerajšnji številki „Laibacher Zeitung“ beremo spet pravilno: Delarnska ulica, Valentin Zarnikova cesta, pa napačno: Prešeren-gasse, Pfalzgasse itd. Ali gospodje res ne morejo priti do prepričanja, da so birokratične prisme, če tako ravnajo? Saj še naša deželna vlada rabi dosledno samo slovenska ulična imena! Gotovo ne zato, ker je morda slovenščini bolj naklonjena, nego nemščini, temveč zato, ker je to edino pravilno. — Sicer so se pa gospodje pri uradnem listu ravnali po Delarnski ulici malo zmotili. To ime je že staro, in zato bi — seveda po svoji logiki — morali pisati: Delarnegasse ali pa, če hočejo imeti še bolj nemško: Arbeitshausgasse, kakor se je ulica po nemško imenovala takrat, ko smo imeli še dvojezične napise.

„Žurnalist“, „silkar“ in specijalist v „koruzi“ Srečko Magolič star., po domače Boltatu Pepe s Kudeluga, protestira v sobotnem „Slovenecu“ proti temu, da nazivamo njegove čenče v sobotnih „Slovenčevih“ številkah sirovosti. Pa mu nič ne pomaga noben protest! Sicer pa prav radi priznamo, da se v družbo Štefeta in Terseglava Srečko Magolič star. oziroma Boltatu Pepe s Kudeluga prav imenitno poda. Drug je drugega vreden!

Slovensko deželno gledališče. V soboto se je pela druga „Prodana nevesta“. Predstava je bila še veliko boljša, nego premijera v četrtek. Posebno G. Križaj je v vlogi Kecal uspel se mnogo bolje. Tudi sekret v tretjem dejanju je prišel bolj do veljave. Kapelniku G. Talichu je bil izročen po overturi velik lavorov venec s slovenskimi trobojnicami, po prvem dejanju pa lira s travkami. Gospod kapelnik se je prišel po prvem dejanju zahvaliti na oder za ovacije. — Gledališče je bilo spet razprodano. — Včeraj popoldne se je pel „Rigoletto“; zvečer pa „Sramežljiva Suzana“.

Roparski napad v mestu. V soboto je bilo napadena na Bleiweisovi cesti gospa Kančeva, soproga agenta. Napadalec ji je oropal okoli 16 K denarja. Napadalec še niso dobili. Vsekako žalostna ilustracija varnostnih razmer v Ljubljani pod Lauter-Jancigajevim režimom!

Čitalnica v Gradcu se s 1. novembrom preselila v nove prostore v Gartengasse 18. I. (gostilnica „Zur Universität“).

Sokol I. priredi v soboto, 4. nov. zvečer s koncertnim, telovadnim in pevskim sporedom. Društveni salonski orkester, ki šteje 14 moč, se pridno pripravlja in bo gotovo zadovoljil vsem glasbenim zahtevam. Na-

predno ljubljansko občinstvo je vedno znalo ceniti požrtvovalno delo naših bratov v prid društvu, ki bo tem uspešneje vršilo svojo nalogo, čim večje pozornosti in naklonjenosti bo deležno od članov in občinstva.

I. društvo hišnih posestnikov v Ljubljani opozarja hišne posestnike, da naj prazna stanovanja pravočasno naznanijo v pisarni, Gosposka ulica 20. Popraševanje po praznih stanovanjih je v pisarni, katera je vsak dan od 6. do 7. ure zvečer odprta, jako živahno.

Akad. društvo „Slovenija“ naznanja, da se vrši njen I. občni zbor v torek 31. oktobra t. l. ob 8. uri zvečer z navadnim sporedom. Gostje dobrodošli! Lokal: Restavrant Leithner, I. Auersperggasse 6.

Ena sama velika psovka je cela sobotna številka „Slovenca“. Psovka je, seveda, naslovljena na naprednega kandidata Ribnikarja in z njo so pokazali klerikalci vnovič vso svojo mizerijo, dokazali so, da znajo v političnih bojih uspešno operirati samo z enim orožjem: s psovkami, s tem orožjem so boj za Rojino in proti Ribnikarju začeli in nadaljevali in s tem orožjem tudi zaključijo ta boj, katerega končni rezultat bo pa vendar ta, da bodo klerikalci — zopet tepeni. Izizivanje ljubljanskih volilcev je že to, da si upa „Slovenec“ misliti, da pri njih kaj opravi s psovkami. Ljubljanski volilci so toliko pametni, da ne bodo smatrali za več vredno ono stranko, ki zna — bolj psovati, o tem se prepričajo tudi klerikalci jutri, po končani volitvi.

Z narodne meje. Sobotni „Slovenec“ našteva celo vrsto lepih slučajev, kako postopa graški škof s slovenskimi župniki in kaplani. Slovenske kaplane in župnike pošilja v popolnoma nemške

kraje, nemške pa v popolnoma slovenske občine. Jako značilno. Čudimo se le temu, zakaj se škofov list tako zgraža nad tem dejstvom, ko naši klerikalci niso nič boljši, oziroma še veliko slabši. Kjer le morejo, podpirajo na Kranjskem Nemce in to iz golega političnega sovraštva do naprednjakov. Ljubljanski škof je celo Nemcem na ljubo prestavil slovenskega kaplana, ki se je drznil v kočevski župniji ustanoviti slovensko izobraževalno društvo in takrat je „Slovenec“ na vse mogoče načine zagovarjal škofovo postopanje. Molčite torej. Pometajte raje najprej pred svojim pragom.

Naša spoved. (Iz „Slovenca“). Slovenski župnik vpraša svojega nemškega kolego: „Ja, wie können solche Leute beichten, deren Pfarrergeistliche nicht slovenisch können?“ (Kako naj se spovedujejo ljudje, čenjih župnik prav nič ne razume slovenski?). Nemški župnik odgovori: „Soviel weiß ich schon, wenn er zur Beichte kommt das er etwas sagt, was eine Materie für die Absolution gibt.“ (Toliko mi je že znano, da vsak, kdor pride k spovedi, nekaj pove, za kar dobi lahko odvezo). Tako spoštujejo spoved katoliški duhovniki. Komentar k tej notici naj si napravi vsak sem. Mi moramo molčati, ker nam vedno grozi rdeči svinčnik državnega pravdnika.

Izgovila je neka gospodična na poti od Cegnarjeve ul. do Holzapfjeve ceste denarnico s 15 kronami. Denarnico naj blagovoli najditelj oddati v Cegnarjevi ulici št. 8.

O. BERNATOVIC

Ljubljana. — Mestni trg. — Ljubljana. Velikanska zaloga narejenih oblek za gospode, gospe in otroke. Najnižje cene, solidna postrežba.

Italijansko-turška vojna.

Položaj Italijanov

postaja vedno slabši. Sedaj na kako ofenzivo z njihove strani niti misliti ni, ker morajo braniti že zasedeno obrežje in vsa njihova vojna akcija je za sedaj omejena na to, da reknosirajo najbližjo okolico zasedenih mest, da razorožujejo Arabce, jih postavljajo pred vojno sodišče in — streljajo.

Pri reknosiranju jim dobro služijo letalni stroji, s pomočjo katerih lahko opazujejo sovražnikova gibanja, ali največja zapreka za njihovo prodiranje so

domačini — Arabci,

ki padejo Italijanom vedno lahko za hrbet, kakor se je to enkrat že zgodilo in so ostali takrat Italijani komaj zmagovalci, da pa niso Zidje izdali priprav za upor Arabcev v mestu Tripolisu, bi morda Italijanom resnično slaba predla.

Glede Arabcev so bili Italijani sploh preveč lahkomišeln. Oni so računali samo s tem, da Arabci in Turki niso en narod in ker so bili Turki gospodari Tripolitanijske, so mislili Italijani, navajeni računati samo z narodnim čustvom, da je samo ob sebi umljivo, da smatrajo Arabci Turke za svoje tlačitelje in da pozdravijo Italijane kot svoje osvoboditelje izpod turške jarma. Italijani niso pomišljali na to, da se pripadniki islama slabo zmenijo za narodnost in jezik in da jim je prva in glavna stvar vera, radi katere so se tudi sedaj združili Arabci brez vsakega pomisleka s Turki, na strani katerih se tudi bojujejo zelo hrabro.

Sicer pa tudi ko bi Arabci imeli kake nacionalne aspiracije, jim niso Italijani po narodnosti vendar nič manj tuji kot Turki in bilo je smešno govoriti o kaki osvoboditvi Arabcev izpod

turške jarma, ko Italijani vendar nikdar niso nameravali izročiti Tripolitanijske in Cirenajke po končani vojni Arabcem, ampak so začeli vojno samo in izključno s tem namenom, da dobijo to deželo zase — s prebivalci vred; za Arabce torej pomeni zavzetje Tripolitanijske po Italiji v narodnem oziru samo spremembo gospodarja.

Enver-bej v Cirenajki.

Znameniti turški major Enver-bej, voditelj mladoturške revolucije v Bitolju 1. 1908. je bil poslan v Cirenajko gotovo s posebnim namenom in se tudi že nahaja v Cirenajki, kjer se je udeležil že nekaterih bojev. Enver-bej je znan kot jako zmožeu in izobražen oficir, ki je tudi izborni ljudski govornik in ima kot tak velikanski vpliv na široke ljudske mase. Njegov prihod v Bengazi se že čuti, pod njegovim vplivom stopajo Arabci kar trumoma pod turške zastave in se bojujejo za islam. Posebno iz Egipta prihajajo v obližje Bengazija Arabci kar trumoma in se stavljajo pod poveljstvo tega zmožnega in popularnega turškega oficirja, ki bo prizidejal Italijanom gotovo še veliko skrbi in jim dal dosti dela.

Pomanjkanje vode

v Tripolitanijski in Cirenajki je toliko, da morajo dovažati Italijani vodo za svoje vojaške čete — iz Italije. Oni imajo zato posebne parnike, v katerih pripeljejo vodo do tripolitanskega obrežja, potem jo pa na mulah pošljejo za četami. Sedaj, ko italijanske čete še niso daleč od obrežja, to še ni tako težko, ali kaj bo potem, ko bodo vojaške čete oddaljene od obrežja na stotine kilometrov? In kaj bo, ako tako karavano z vodo katerikoli krat zajamejo Turki oz. Arabci in

MALI LISTEK

Praznoverje v službah papeštva.

(iz 12. zvezka knjižnice češke „Svobodno Mladice“).

(Dalej.)

Kot najboljšo sredstvo proti čarom se priporoča usmrtnitev čarovnikov in čarovnic, to je po božjem pravu dolžnost cerkve, saj je zapisano: „Ne preživljaj čarovnikov!“

Sio let pozneje je izdal jezuit Delrio, profesor bogoslovja na univerzah v Gradcu in Salamanki, spis „Disquisitiones magicae“, ki je bil uradno potrjen od jezuitskega reda, papeškega cenzorja in škofovskega cenzorja. Tako kakor „Biser čarovnic“ ima tudi ta knjiga namen preganjati dozdevne čarovnike in čarovnice.

Da spoznamo praznovernost in krutost cerkvenih krogov, zadostuje par zgledov iz te knjige:

„Hudič daje čarovnicam neki prasek, iz katerega nastanejo takoj celi oblaki kobilic, kakor hitro ga čarovnice stresejo po zraku. Take stvari se gode vsak dan, in za resničnost tega jamči avtoriteta papežev in njih bull,

n. pr. bull Innocenca VIII., Julija III., Hadrijana V.“

„Če trdita Luther in Melanchthon, da je dozdevno jezdarjenje čarovnic bajka, nimata prav, kajti gotova resnica je, da čarovnice na metlah in kozlih jezdiho na svoje seje in v ta namen mažejo metle z mazilom, napravljnim iz pomorjenih otrok. Na sejah čarovnic plešejo hudiči s čarovnicami in uganjajo z njimi velike grdobije. Kdor trdi, da so te stvari izmišljene, očitno greši proti spoštovanju, dolžnemu materi cerkvi, kajti katoliška cerkev ne kaznuje zločinov, če niso dokazani in ne proglasa nikogar za krivoverca, kdor ni v resnici zabredel v krivoverstvo. Cerkev pa od davnih časov smatra čarovnike za krivoverce in ukazuje, da jih inkvizitorji kaznujejo in oddajo posvetni roki v smrt. Napako dela torej ali cerkev ali pa njeni nasprotniki. Kdor pa bi trdil, da se cerkev moti v stvareh vere, bode prekleto!“

„Čarovnice se izpreminjajo s pomočjo hudiča v mačke, izpreminjajo svoj spol in hudič jim daje neobčutnost za telesne muke.“

O usmrtnitvi čarovnic pravi Delrio to-le: „Čarovnico je treba usmrtiti tudi v tem slučaju, če ni nikogar zastrupila, če ni niti na polju niti na živini napravila škode. Ubiti jo je

treba zato, ker je v zvezi s hudičem in ker se udeležuje čarovniških shodov. Kdor neče čarovnic kaznovati z ognjem in mečem, nima zdrave človeške pameti. Kdor grdobije čarovnic in posebno njih nočne sestanke taji, je brezverec in nasprotuje cerkvi.“

Delrio končava svojo knjigo z besedami: „Kar sem tu napisal, prepriščam sodbi svete, apostolske, katoliške in rimske cerkve. Če sem kaj napisal, kar cerkvi ne ugaja, ne odbravam in preključujem in smatram za nenapisano. Martin Delrio, duhovnik Jezusove družbe.“

Tri stoletja so pretekla, odkar je kila knjiga prvič izdana, knjiga je v tem času delovala strahovito v katoliških deželah in ima še zdaj vpliv v katoliški teologiji. Toda „sveta, apostolska, katoliška in rimska cerkev“ ni niti enkrat nastopila proti nji, in v tem leži njena sokrivda pri delu, polnem praznoverja in krutosti.

Enako, kakor papeška inkvizitorja Sprenger in Institoris ter jezuit Delrio so proti domnevanim čarovnikom in čarovnicam ščuvali še drugi duhovski pisatelji katoliške cerkve, posebno škof v Trevirju Binsfeld, številni člani jezuitskega reda in nezmotljivi papeži sami v svojih zloglasnih bullah.

Nasledki tega ščuvanja so bili grozni. Nedolžne ljudi, moške, žene in

celo nedolžne otročiče so zapirali v ječe, poganjali v mučilnice in na morišča, in na stotine ubogih ljudi, ki niso ničesar zagrešili, je postalo žrtev praznoverja po krivdi „Kristovih namestnikov“.

O tem nečloveškem divjanju podajamo par primerov:

Kanonik Poramo, inkvizitor na Siciliji, hvali inkvizicijo zato, ker je spravila na grmado ogromno množino čarovnic. On pravi, da je bilo na Španskem, na Laškem in na Nemškem v 150 letih sežganih najmanj 30000 čarovnic! V trevirski škofiji je dal škof Binsfeld v letih 1587 do 1593 v dvajsetih krajih sežgati 380 ljudi zaradi čaranja, in žene je preganjal tam tako kruto, da sta v dveh krajih omenjene škofije ostali pri življenju (tako poročajo sočasna poročila „Gesta Trevirorum“) samo dve ženi, vse ostale so bile sežgane kot čarovnice.

V bamberski škofiji je bilo v letih 1625 do 1630 sežganih 300 čarovnic in škof Förner je dal tu za ječe in mučilnice čarovnic sezidati posebno hišo.

Leta 1641. je bilo v Fryvaldovu in Zuckmantlu v Šleziji sežganih zaradi čarovništva 160 ljudi, med njimi tudi nekoliko otrok od enega do šestih let, ker so matere teh otrok priznale, da je njih oče hudič.

Sežiganje malih otročičev je bilo na dnevnem redu posebno v würburški škofiji. Seznamki dajejo o tem strašne primere. Po teh seznamkih je bilo v letih 1628 in 1629 sežganih tu 26 otrok, najstarejši je bil star 14 let. Ena sežgana deklica je bila slepa.

Se v začetku 18. stoletja so bili čarovniški procesi proti otrokom. Leta 1717. so bili sežgani v Freysingu trije 8—9 let stari otroci, češ da so delali miši, čarovniške plesje in spolno občevali s hudičem!

Zadnje sežiganje čarovnic je bilo dne 11. aprila 1775 v kemntenskem samostanu. Ta zadnja žrtev se je imenovala Ana Marija Swchwaegelin, in kravo razsodbo je podpisal katoliški knezoškof Honorij.

Jožef Görres, mojster katoliških zgodovinarjev, ki je s svojimi spisi sam mnogo pripomogel za razširjavo prazne vere v hudiča in čarovnice, je napisal v svojem spisu o mistiki o preganjanju čarovnic to-le:

V prvi vrsti je bila vera, ki je celi škandal preganjanja čarovnic povzročila. Papeži, posebno Innocenc VIII., so dali znamenje, in inkvizicija je zadivjala, kakor požrešna levinja, iskaje, koga bi požrla.“

ostanejo italijanski vojniki na enkrat v puščavi — brez vode? To vprašanje je zelo resno in dosti važno, da dela Italijanom skrbi, ker bojevali se v deželi, ki je na vodi tako siromašna kot Tripolitanijska, res ne bo lahka reč.

Na podlagi vsega tega se torej lahko reče, da je

splošni položaj

sedaj približno naslednji: Italijani naložijo vsak dan na nove težkoče, na katere v začetku niti pomišljali niso, medtem pa postaja položaj za Turčijo vedno ugodnejši. V začetku so računali v Rimu in morda tudi v Carigradu s tem, da bo imela italijanska armada v Tripolitanijski proti sebi samo maloštevilne turške posadke, ki bodo ostale od Turčije popolnoma odrezane, ker na morju bo vsaka zveza med Tripolitanijsko in Turčijo onemogočena že zato, ker Turčija nima dovolj močne vojne mornarice, na kopnem stoji pa med Tripolitanijsko in Turško Egipt, ki je sicer po imenu turški, ali se nahaja pod angleškim protektoratom. Potem se je pa pokazalo, da ni popolnoma onemogočena zveza Turčije s Tripolitanijsko skozi Egipt, kar je zelo važno, še važnejše je pa to, da so se pridružili turškim posadkam v Tripolitanijski vsi domačini Arabci in da prihajajo Turkom na pomoč v velikih trumah tudi Arabci in muslimani sploh iz Tunisa in Egipta; posebno v Egiptu se pripravljajo na vojno takorekoč vsi muslimani, ki so zmožni nositi orožje, denar za vojno zbirajo pa celo muslimani v Indiji.

Italijo čakajo še velike težave in kakorkoli ne more biti dvoma o tem, da končno vendar-le dobi Tripolitanijsko in Cirenajko, se vendar lahko reče, da je vprašanje, ako ona to dobi brezpogojno, brez vsakih koncesij na korist Turčije. Najbolje bi Italija storila, ako bi čem prej stavila Turčiji ponudbo, da ji ona izroči vojaško in civilno upravo Tripolitanijske in Cirenajke, Italija pa privoli v to, da obdrži sultan svoje suverenske pravice nad Tripolitanijsko in Cirenajko. Na ta način bi bila Tripolitanijska in Cirenajka de facto takointakto laška last, vojna bi bila pa prej končana.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

Parlamentarna kriza. Gautsch v avdijenci pri cesarju.

Dunaj, 29. okt. Danes ob 10. uri dopoldne je sprejel cesar ministrskega predsednika barona Gautscha v posebni avdijenci. Avdijenca je trajala nad uro. Baron Gautsch je poročal cesarju o politični situaciji in mu predložil načrt, kako bi se dal razjasniti parlamentarni položaj. Cesar je dovolil Gautschu popolnoma svobodne roke. Jutri se vrši seja avstrijskega ministrskega sveta. Nato bo predložil Gautsch cesarju demisijsko celokupnega kabineta. Cesar bo demisijsko sprejel in poveril sestavo novega kabineta zopet Gautschu. Kakor se zatrjuje, postane v novem kabinetu grof Stürgkh notranji minister, trgovinski minister tajnik trgovske in obrtne zbornice v Brnu, Ceh dr. Hotovec, naučni minister vseučiliški profesor, Nemec dr. Wieser, železniški minister Poljak Zaleski; vrh tega zahtevajo Čehi poljedelski resort in resort za javna dela.

Dr. Vergil Perič odloži svoj mandat.

Split, 29. okt. Dalmatinski poslanec dr. Vergil Perič je izjavil, da je pripravljen odložiti svoj državnozborni mandat, toda le pod tem pogojem, da se kandidira mesto njegove bivšega državnozbornega poslanca pl. Vukovića. Tozadevno se že vrše med Vukovičem in hrvaško klerikalno pravaško stranko potrebna pogajanja. Pravaši zahtevajo, da kandidira Vuković na pravaškem programu in da vstopi takoj po izvolitvi v Sušteršičev klub. Vuković je pogoje sprejel. Zato se že te dni pričakuje, da dr. Perič odloži svoj mandat.

Italijansko-turška vojna.

Turški naskok na Homs. Rim, 29. okt. Včeraj zvečer so turške čete naskočile mesto Homs, ki se nahaja v italijanskih rokah. Turški naskok je bil odbit; izgube Turkov so zelo velike, dočim so italijanske zelo majhne.

Boj pred Tripolisom.

Carigrad, 29. okt. Turški listi poročajo, da je italijanska armada stopila v ofenzivo in napadla turške čete pred Tripolisom. Turki so italijansko nakano še v pravem času opazili in naskok popolnoma odbili. Italijani so izgubili nad 300 mož, 500 vojakov pa je težko oziroma lahko ranjenih, Turki so baje zavzeli tudi par italijanskih utrd.

Prebivalci Tripolitanijske.

Neki angleški oficir, ki pozna dobro Tripolis in Cirenajko, piše tako-le o arabskih in berberskih plemenih, ki

bodo igrali še zelo važno vlogo v sedanjih turško-italijanskih vojnih.

Ko zapustimo krasne palmove gozde v oazah Leb, Džaghub in Abuman, pridemo na tripolitansko visoko planoto, s tem pa smo tudi zapustili zadnje sledove kulture. Tu pride potnik v kraje, kjer ne eksistira nobeno pravo in noben zakon. Edino njegovo varstvo je nabita in vedno pripravljena puška. Tu je v pravem pomenu besede cesarstvo Senusijev, ki so si postavili za cilj svojega življenja, da čuvajo čistoto Islama in da ne puste nevernikom, da bi prodrli v kraje, kjer živijo muslimani. Središče tega močnega rodu je v oazi Džaghub.

Dokler je živel prerok Mohamed el Maod v oazi Džaghub, je njegovo miroljubno obnašanje držalo Beduine na uzdi, ko je pa modri in blagi prerok odšel leta 1894. na jug, je z njim tudi izginila pomirljivost, in zdaj je fanatizem Senusijev postal nevaren, ne samo za tripolitanske trgovce, ampak tudi za tiste, ki se poslužujejo egipčanskih karavanskih cest. Od tistega časa so Senuzi v neprestanem razburjenju in le najmanjšega povoda je treba, da zapuste svoje palmove gozde in začno sveto vojno.

Senuzi se delijo na tri družabne razrede:

Prvi so karavanski Arabci, ki vse svoje življenje potujejo po puščavah. Ti saharški pustolovci se nahajajo v oni vrsti oaz, ki se razprostirajo od Fezana do jezera Čad in od Barke do Kafr. V teh oazah žive njihove rodbine, velblodi, konji in sužnji, oni pa prihajajo tja le parkrat na leto kot gostje. Če na svojih pustolovstvih ne poginejo, si pridobijo sčasoma veliko bogastvo. Potem se vrnejo v svoje oaze in preživijo stare dni kakor knezi.

Drugi razred tvorijo kmetje, ki se nahajajo samo v največjih oazah. Tak se najhaja nima drugega imetja kakor palmov gozdič in nekoliko zemljišča, ki ga obdelujejo ženske in otroci. Mož pa dela manjša potovanja, da proda svoje pridelke. Kmet ni bojaželjen, bojuje se le tedaj, če mora braniti svojo posest.

Tretji razred so pastirski nomadi, ki se potikajo s svojimi ovčami in velblodi po prostoru več tisoč kvadratnih kilometrov. To so zelo bojevit in nevarni ljudje. Dobro so oboroženi in vedno pripravljeni na boj. Tvorijo čete 20—30 oseb; leta po puščavi kakor vihra in odnese vse, kar dobijo v roke. In to so tisti, ki Italijanom lahko postanejo najbolj nevarni.

Umor kot sredstvo za zavarovalne sleparije.

V pondeljek so našli na meji med Rohecom in Radiškovicom strašno razmesarjeno truplo nekega človeka. Prvotno je policija mislila, da je umorjenec bivši šofer kneza Salima, Ladislav Toman. Toda preiskava je dognala, da se tu ne gre za Tomana, ampak človeka, ki mu je bil popolnoma podoben. Gotovo je tudi, da je umorjenec potoval s Tomanom k postal njegova žrtve. Toman je truplo umorjenca razsekal na naravnost živinski način. Izrezal je umorjenem oči, odprl trebušno votlino, razsekal drobje, odrezal nos in ga vrzel 30 korakov proč. Nato je mrtveca obelval v svojo obleko, da bi tako vzbudil sum, da je bil sam (Toman) umorjen. V žep je vtaknil mrtvecu tudi pisma, ki so bila nanj naslovljena, nedaleč od trupla pa je ležala kuverta z naslovom: Ladislav Toman, ekonom.

Na ta način je skušal Toman prepričati sodnijo o svoji smrti, da bi potem izvršil veliko zavarovalno sleparijo.

Toman, ki je bil radi požiga že trikrat v preiskavi, se je skušal na vse mogoče načine zavarovati na življenje, toda z ozirom na njegovo omadeževano življenje so ga vse zavarovalnice odklonile. Svoj namen je dosegel šele pred kratkim. Sklenil je z berlinsko zavarovalnico „Viktoria“ zavarovalno pogodbo za 50.000 kron, katero je zvišal pretečeno soboto še za 10.000 kron. Plačal je telegrafično prvo premijo, tako da je bila pogodba veljavna. Toman je bil zavarovan tudi proti telesnim poškodbam za 33.000 kron, tako da je bil skupno zavarovan za 83.000 kron. To svoto je skušal Toman po svoji smrtni objavi dobiti potom nekega svojega tovariša.

V Brnu so aretirali nekega Tomanovega prijatelja, ki je posredoval pri zavarovanju, Toman pa je neznanomkam zginil. Poizvedbe o Tomanovem privatnem premoženju so dognale, da je stal Toman, ki je splošno veljal za bogatega človeka, na robu finančnega propada, vsled česar je potom roparskega načrta skušal priti zopet do velikega premoženja.

Razne vesti.

* Samomor na ukaz. Iz Szege-dina na Ogrskem se poroča: Tukajšnja policija je obvestila budimpeštan-

sko policijo, da je 20letni bančni uradnik Ladislav Solti izvršil samomor. Solti je dobil pred kratkim iz Pešte več s strojem pisanih pism, v katerih ga je neka neznana oseba opozarjala, da mora dne 12. decembra izvršiti samomor, kakor je obljubil, Budimpeštanska policija je odredila obširno preiskavo, da izsledi imenovanega pisca.

* Kinematograf v sodni dvorani. Iz Krakova se poroča: V kratkem se bo vršila v Petrikovu proti znanemu čenstohovskemu menihu Mazochu in tovarišem obravnava zaradi umora in cerkvenega ropu. Posestnik nekega kinematografskega gledališča v Varšavi je prosil sodišče, če sme napraviti v sodni dvorani kinematografske posnetke. Sodišče je dovolilo le v toliko, v kolikor bo obravnava javna.

* Kubellkovi prsti. Znani češki virtuozi na gosli, Jan Kubelik, ki je sedaj dospel v Ameriko, da napravi zadnjo turnejo, je zavaroval svoje prste za 235.000 dolarjev.

Novo sredstvo proti jetiki. Na kongresu zdravnikov, ki se pravkar vrši v Lyonu, je poročal dr. Bernheim iz Pariza o nekem novem sredstvu proti jetiki. To sredstvo je neka radijeva sol, z imenom diorad n, sestavljen jo je dr. Szendeffy in jo baje s prav dobrim uspehom porablja v bolnišnici v Budimpešti.

* Očetovo maščevanje. V rumunski vasi Bolja je vzel sin bogatega posestnika Barna za ženo neko revno ciganko. Oče se je radi tega silno razjezil. Iz jeze je vzel ves svoj denar in ga je (seveda izmenjanega v bankovce) sežgal, pepel pa poslal svojemu sinu kot poročno darilo.

* Človek, ki ima samo polovico možgan, živi v Stockholmu. Piše se Blomquist. Bil je pri vojakih; pri ostrem streljanju ga je zadela krogla v glavo; izcedila se mu je polovica možgan. Dva tedna je bil v bolnišnici brez zavesti, potem se mu je vrnila zavest, govoril pa je težko in videl je manj. Ne zna več čitati in pisati, črke pozna ali ne more jih razvrstiti v besedo. Moze, kateri je izgubil, je vseboval baš centrum spomina. Dr. Johansson, ki ga zdravi, misli, da se bolniku vrnejo izgubljene sposobnosti s sistematičnim podukom.

* Poskušeni roparski umor na Dunaju. V trgovini juvelirja L. Stocka v Leopoldstadtu je prišel ob 1. pop. 23. t. m. neki mlad človek, rekoč, da hoče kupiti zlato verižico. Kar naenkrat je udaril zlatarja na zatilnik ter ustrelil nanj dvakrat iz revolverja. Stock je padel na tla. Tisti čas je prišel v prodajalno še neki drugi človek. Oba sta oropala trgovino ter jo zapustila z bogatim plenom. O napadalcih ni sledu.

Lastnik, glavni in odgovorni urednik

Milan Plat.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Malih oglasi.

Beseda 6 vin. Najmanjši znesek 50 vin. Pisanim vprašanjem je priložiti znamko 20 vin. — Pri malih oglaših ni nič popusta in se plačujejo vnaprej; zunanji inserenti v znamkah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri sveder.

Damski nakitni klobuki se radi opustitve modistovske obrti po jako ugodni ceni prodajo v modni trgovini P. Magdič, Ljubljana nasproti glavne pošte. 606/x—17

Velika kletka s štirimi oddelki se zaradi preselitve takoj prav ceno proda na Opekarski cesti št. 36. 625/6—6

Sprotnega krojaškega pomočnika (Tag-schneider) in vajenca sprejme tvrdka A. Kunc. 633/3—3

Stanovanje ene ali dveh sob se odda. Vprašati: Vila Mayer, Podrožnik. 630/3—3

Išče se stanovanje obstoječe iz ene ali dveh sob in kuhinje za november za mirno stranko v sredini mesta. Ponudbe pod „št. 28, na „Prvo anonimno pismo“.

M. RAVTAR

delikatesna trgovina in vinarna
Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo veliko zalogo raznih
jestvin, finih namiznih in
desertnih vin, likerjev, ko-
njaka in šampanjca.

Eksport kranjskih klobas.

Slav. društvom posebno nizke cene.

Za veselice dam blago tudi v komi-
sijsko prodajo.

Številka telefona 291.

Prva kranjska drogerija, parfu-
merija, fotomanufaktura itd.

Anton Kanc

Ljubljana, Židovska ulica št. 1.

Zunanja naročila izvršuje z obratno
pošto. — Ceniki so na razpolago.

Kupujte „JUTRO“.

Najmodernejšo blago za damске
kostume
po izvanredno nizkih cenah se dobiva pri
A. & E. Skaberne
LJUBLJANA, Mestni trg št. 10.

Štampilje
vseh vrst za urade, dru-
štva, trgovce itd.
Anton Černe
graver in izdelovatelj
kavčukovih štampilj.
Ljubljana, Stari trg št. 20.
Ceniki franko.

5000 K zaslužka

plačam onemu, ki dokaže, da moja čudežna
zbirka 300 kosov za samo 6 K
ni priložnostni kup in sicer:

1 prava švicarska sist. Roskopf-pat. žepna
ura dobro idoča in točno regul. s pismono
3letno garancijo tovarne, 1 amerik. double-
zлата verižica, 2 amerik. double-zлата prstana
(za gospoda in damo), 1 angl. pozlačena gar-
nitura (manšetni, ovratniški in prsni gumbi),
1 amerik. žepni nož (5delni), 1 eleg. svilena
kravata (barva in vzorec po želji najnovejše
fasone), 1 krasna kratkova igla s similit-brillan-
tom, 1 krasna damska broša (zadnja novost),
1 koristna popotno-toaletna garnitura, 1 eleg.
prava usnjata denarnica, 1 par amerik. bon-
tonov z imit. draguljem, 1 pat. angl. vrem.
barometer, 1 sal. album s 36 umetniškimi in
najlepšimi razgledi sveta, 1 krasni ovratni in
lasni koljer iz pravih orijentaljskih biservov,
5 indijskih proroških hudčikov, ki zabavajo
celo družbo, in še 250 različnih predmetov,
ki so v vsaki hiši potrebni in nepogrešljivi,
gratis. Vse skupaj z eleg. sistem Roskopf žepno
uro vred, ki je sama dvojnega vredna, stane

K 6.—

Dobi se po povzetju ali proti predplačilu
(tudi znamke se sprejmejo) od

A. GELB, razpošiljalnica, Novi Sandec št. 122.

Če se naročita 2 zavoja, se ena prima-
ngl. britva ali 6 najfinjših platnenih žepnih
robov zastopni pridene. Za neugajajoče denar
brez vsega takoj nazaj, tako da je sak riziko
izključen.

Eternit

ETERNIT-tovarna

Patent HATSCHEK

Najboljše pokrivanje streh

General. zastop: V. Janach & Co., Trst.

Glavna zaloga:

T. Korn, Ljubljana.

Najprimernejša igra za manjše odre
je enodejanka

Proda se 2 hišici

ena s kovačnico, druga enonadstropna, tik ceste pri Podrožici, obe z
vrtom in z nekoliko polja. — Poizvedbe pri g.

J. Janežiču v Lešah, pošta Št. Jakob v Rožu,
Koroško.

A. KUNC
zaloga oblek
za gospode
in dečke
Dvorski trg št. 3.
Najnižje cene!
Strogo solidna postrežba!

Pozor! Ugodna prilika! Pozor!

Dne 6. novembra t. l.
se proda dražbenim potom v BOHINJSKI BISTRICI

„Hotel Turist“

v prometno najboljši legi z zemljiščem vlož. št. 62.

Dražba se vrši pri c. kr. okrajni sodniji v Radovljici dne
6. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne, koder je tudi že prej
zvedeti dražbene pogoje (v sobi št. 31).

Podjetni gostilničar, kateri išče priliko dobrega za-
služka, naj se zanima za to priložnost.

Dobro smo računali

in prav izvolili, da obiskujemo laško kuhinjo ki je po dobri kuhinji, in pristni kapljici ter točni postrežbi znana širom Ljubljane.

Priporočamo jo tudi Vam!

Obiskovalci.

Za jesen in zimo:

Bluze, spodnja krila, hišne halje, pletene jopice, zimsko perilo, rokavice, kožuhovine, dežnike, moderce in vse moderne nakitne predmete. Damske klobuke in čepice kakor tudi za otroke. Vse športne predmete.

V oddelku za gospode:

Klobuki, cilindri, čepice, kravate, zimsko perilo, rokavice, dežniki, palice, pleteni telovniki, kakor tudi vedno najnovejše potrebščine za gospode.

Modna in športna trgovina P. Magdič, Ljubljana
nasproti glavne pošte.

Trgovec ali obrtnik

mora, ako hoče napredovati, opozarjati občinstvo na svojo trgovino. Reklama je duša vsakega podjetja in vsak trgovec ali obrtnik,

ki noče biti skrit

samo v svoji ulici, ampak hoče dobiti odjemalce iz vseh delov mesta in tudi z dežele,

bo inseriral v „Jutru“

ki se čita in je priljubljeno povsod po Slovenskem.

St. Janški premog

za domačo kurjavo.

Prodaja se z izključitvijo posredovalnih prodajalcev tudi v manjših množinah, in nam je mogoče naš premog, ki je vsem premogovnim vrstam, ki se prodajajo v Ljubljani vsaj enakovreden, po nenavadno nizki ceni za

K 1-20 eno vrečo à 50 kg

v mestnem pomeriju oddajati in sicer dostavljeno v hiše. Pri večjem naročilu v polnih vagonih se cena zniža. Nikdo naj torej ne zamudi uporabiti to ugodno priliko. Naročila naj se naslovijo direktno na našo pisarno, Erjavčeva cesta št. 2, telefon št. 207. Razentega sprejemajo naročila sledeče tvrdke: Fr. Babič, Dolenska cesta; Leskovic & Meden, Jurčičev trg; Mencinger, Sv. Petra cesta; Uradno gospodarsko društvo, Kongresni trg, Kastner, Dvorni trg; Trdina, Stari trg; L. Kotnik, Šiška; A. Šarabon, Zaloška cesta.

Stanovanja

po eno ali dve sobi se oddajo takoj, eventualno tudi za pozneje na Poljanski cesti št. 60.

Ravnotako se odda tudi več raznih stanovanj na Predovičevem selu v Mostah.

Malomestne tradicije

Češko spisal V. Štech, prevel V. M. Zalar. (Repertoarna igra češkega „Nar. divadla“ v Pragi.)

Pet moških, dve ženski vloži.

Cena 60 vinarjev.

Dobiva se v knjigarnah in pri založniku V. M. Zalarju v Ljubljani.

Kdor išče ali oddaja kako

službo,

kdor hoče kaj

kupiti ali prodati,

doseže to najbolje, ako

inserira

v Malih oglasih „Jutra“. Za besedo se plača

samo 5 vinarjev.

Rezervni zaklad
nad pol milijona
kron

Kmetska posojilnica

Ljubljanske okolice

Stanje hranilnih
vlog dvajset
milijonov kron

registrirana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem združnem domu

v LJUBLJANI

Dunajska cesta šte. 18

Telefon šte. 185 interurban.

obrestuje hranilne vloge po čistih

4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 % brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

Eskomptuje

trgovske menice.

Ustanovljena

leta 1882.

Denarni promet

v letu 1910

K 100.000.000—

Eskomptuje

trgovske menice.

Ustanovljena

leta 1882.

Upravno premoženje

v letu 1910

K 20.500.000—

Angleško skladišče oblek

O. BERNATOVICH

Ljubljana, Mestni trg 5

priporoča svojo veliko zalogo

oblek, ulstrov, raglanov, zimskih sukenj, kakor tudi kratkih sako (mikado) z razno kožno podlago za gospode.

Velika izbira kostumov, dolgih double plaščev, kožuhovinastih jopic in paletotov, kril in bluz za dame. Vse v najmodernejšem kroju in barvi.

Solidna postrežba.

Priznana nizke cene.

Sprejema zavarovanje človeškega življenja po najrazumnostnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica.

Vse čisti dobiček se razdeljuje zavarovalcem; dosedaj se ga je izplačalo K 2.486.719—

„S L A V I J A“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

Reserve in fendi K 54.000.000. Izplačane odškodnine in kapitalije K 100.056.040-58.

Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države z vseslovenske narodne zavar.

Vas poznamo tako:

Generalno zastopstvo v Ljubljani v Gosposki ulici št. 12.

Pisarno se v lastni hiši nahaja.

Zavarovalna banka in posredniška firma po vseh vrstah zavarovanj. Zavarovanja: prebiti, letni, trajni, enkratni, enkratni in občasni plačili. Škoda: celotna, delna in najmanjša. Uprava: najvišji svet, svet, svet. Določanje: vseh vrst dobičkov, izgub, odškodnin, odškodnin.

Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

registrirana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svojo bogato zalogo najnovejših tiskovin za šole, krajne šolske svete, županstva in druge urade. Tiskarna sprejema vsa v tiskarske in knjižniško stroje spadajoča dela ter jih izvršuje točno, okusno in po solidnih cenah. Tiskanje šolskih knjig in časopisov.

Lastno založništvo

Muzikalijske

Telefonska šte. 118

Najmodernejšee črke

Titografija

Telefonska šte. 76.307

Del. glavnica: K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica šte. 2, (lastna hiša)

priporoča promese dunajskih komunalnih srečk za zrebanje dne 2. novembra t. l. Glavni dobiček K 300.000—, Cena K 18—.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2 %